

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

10 septembrie 2009*

În cauza C-416/07,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 4 septembrie 2007,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de doamna H. Tserepa-Lacombe și de domnul F. Erlbacher, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Elene, reprezentată de doamnele S. Charitaki, S. Papaïoannou și E.-M. Mamouna, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă,

* Limba de procedură: greaca.

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii J. Klučka (raportor), U. Lohmus, doamna P. Lindh și domnul A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: doamna K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 ianuarie 2009,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 2 aprilie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin faptul că nu a luat toate măsurile necesare:

— pentru ca fiecare transportator de animale să fie autorizat de autoritatea competentă și să facă obiectul unei înregistrări care să permită autorității

competente să îl identifice rapid, în special în cazul nerespectării normelor privind bunăstarea animalelor în cursul transportului;

- pentru ca autoritățile competente să efectueze controalele obligatorii ale planurilor de drum;

- pentru a amenaja în porturile ferry sau în apropierea acestora instalații în care animalele să se poată odihni după debarcarea de pe ambarcațiuni;

- pentru a fi efectiv realizate inspecții ale mijloacelor de transport și ale animalelor;

- pentru a fi aplicate sancțiuni efective, proporționale și disuasive în cazul unor încălcări repetate sau grave ale dispozițiilor referitoare la protecția animalelor în cursul transportului;

- pentru a asigura respectarea normelor de asomare a animalelor în momentul sacrificării acestora și

- pentru ca inspectarea și controlarea abatoarelor să fie realizate în mod corespunzător,

Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) subpunctele (i) și (ii) și punctul 2 literele (b) și (d) subpunctul (i) prima liniuță, precum și al articolelor 8 și 9 și al articolului 18 alineatul (2) din Directiva 91/628/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1991 privind protecția animalelor în cursul transportului și de modificare a Directivelor 90/425/CEE și 91/496/CEE (JO L 340, p. 17, Ediție specială, 03/vol. 10, p. 182), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 806/2003 al Consiliului din 14 aprilie 2003 (JO L 122, p. 1, denumită în continuare „Directiva 91/628”), al subpunctului 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din capitolul VII din anexa la aceeași directivă și, începând cu 5 ianuarie 2007, al articolului 5 alineatul (4), al articolului 6 alineatul (1), al articolului 13 alineatele (3) și (4), al articolului 15 alineatul (1), al articolelor 25 și 26 și al articolului 27 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului din 22 decembrie 2004 privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1255/97 (JO 2005, L 3, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 62, p. 3), precum și al articolului 3, al articolului 5 alineatul (1) litera (d), al articolului 6 alineatul (1) și al articolului 8 din Directiva 93/119/CE a Consiliului din 22 decembrie 1993 privind protecția animalelor în momentul sacrificării sau uciderii (JO L 340, p. 21, Ediție specială, 03/vol. 14, p. 157), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul nr. 1/2005 (denumită în continuare „Directiva 93/119”).

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

Directiva 91/628

- 2 Articolul 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) subpunctele (i) și (ii) din Directiva 91/628 prevede:

„Statele membre se asigură că:

I - 7954

1. fiecare transportator:

(a) a făcut obiectul:

- (i) unei înregistrări, astfel încât autoritatea competentă să îl poată identifica imediat în cazul nerespectării cerințelor prezentei directive;

- (ii) unei autorizări valabile pentru toate transporturile de animale vertebrate efectuate pe unul dintre teritoriile menționate de anexa I la Directiva 90/675/CEE, acordată de autoritatea competentă din statul membru în care își are sediul sau, în cazul unei întreprinderi cu sediul într-o țară terță, de către autoritatea competentă dintr-un stat membru al Uniunii Europene, cu condiția existenței unui angajament scris al responsabilului întreprinderii de transport privind respectarea cerințelor în materie de legislație veterinară comunitară în vigoare.”

3 Potrivit articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (b) din directiva menționată:

„Statele membre se asigură că:

[...]

(2) transportatorul:

[...]

(b) stabilește, pentru animalele menționate la articolul 1 alineatul (1) litera (a) destinate schimburilor între state membre sau exportului în țări terțe și în cazul în care durata călătoriei depășește 8 ore, un plan de drum în conformitate cu modelul din capitolul VIII din anexă, care se anexează la certificatul de sănătate animală în timpul călătoriei și care precizează, pe lângă alte informații, punctele de oprire și de transfer eventuale.”

4 Articolul 5 secțiunea A punctul 2 litera (d) subpunctul (i) prima liniuță din aceeași directivă prevede:

„Statele membre se asigură că:

[...]

(2) transportatorul:

(d) se asigură:

(i) că planul de drum original menționat la litera (b):

- este completat în mod corespunzător de către persoanele autorizate la momentul oportun”.

5 Articolul 8 din Directiva 91/628 prevede:

„Statele membre se asigură că, în conformitate cu principiile și normele de control stabilite în Directiva 90/425/CEE, autoritățile competente verifică respectarea cerințelor prezentei directive prin inspectarea, în mod nediscriminatoriu:

- (a) a mijloacelor de transport și a animalelor în timpul transportului rutier;
- (b) a mijloacelor de transport și a animalelor la sosirea la punctele de destinație;
- (c) a mijloacelor de transport și a animalelor în piețe, la punctele de plecare, precum și la punctele de oprire și de transfer;
- (d) a datelor înscrise pe documentele de însoțire.

Inspekțiile trebuie efectuate pe un eșantion adecvat de animale transportate în interiorul fiecărui stat membru în fiecare an și pot fi efectuate în același timp cu alte controale efectuate în alte scopuri.

Autoritatea competentă din fiecare stat membru prezintă Comisiei un raport anual care indică numărul de inspecții efectuate în cursul anului calendaristic precedent pentru fiecare dintre literele (a), (b), (c) și (d), inclusiv detalii cu privire la infracțiunile constatate și la acțiunile întreprinse în consecință de către autoritatea competentă.

De asemenea, se pot efectua controale și în timpul transportării animalelor pe teritoriul propriu, atunci când autoritatea competentă din statul membru în cauză dispune de informații care pot indica o eventuală infracțiune.

Dispozițiile prezentului articol nu afectează controalele efectuate în cadrul misiunilor executate în mod nediscriminatoriu de către autoritățile responsabile cu aplicarea generală a legislației într-un stat membru.”

6 Potrivit articolului 9 alineatul (1) din directiva menționată:

„În cazul în care, pe durata transportului, se constată că dispozițiile prezentei directive nu sunt sau nu au fost respectate, autoritatea competentă din locul unde se face această constatare solicită responsabilului mijlocului de transport să adopte orice măsură pe care autoritatea competentă o consideră necesară, astfel încât să se garanteze bunăstarea animalelor în cauză.

După caz, această măsură poate consta în adoptarea dispozițiilor necesare pentru:

- (a) încheierea călătoriei sau retrimiteră animalelor la locul lor de plecare, pe itinerariul cel mai direct, astfel încât această măsură să nu provoace suferințe inutile animalelor;
- (b) ca animalele să fie adăpostite corespunzător și să primească îngrijirile necesare până la soluționarea problemei;
- (c) sacrificarea animalelor cu suferință minimă. Destinația și utilizarea carcaselor acestor animale sunt reglementate de dispozițiile prevăzute de Directiva 64/433/CEE.”

7 Articolul 18 alineatul (2) din aceeași directivă prevede:

„În cazul încălcării repetate a dispozițiilor prezentei directive sau în cazul unei încălcări care a cauzat suferințe grave animalelor, un stat membru adoptă, fără a aduce atingere celorlalte sancțiuni prevăzute, măsurile necesare pentru a remedia neregulile constatate, care pot merge până la suspendarea sau retragerea autorizației menționate la articolul 5 [secțiunea] A [punctul 1] litera (a) [sub]punctul (ii).

În momentul transpunerii în legislația internă, statele membre stabilesc măsurile pe care le vor adopta pentru a remedia neregulile constatate.”

- 8 În cuprinsul punctului 48 din anexa la Directiva 91/628, intitulat „Intervale de adăpare, hrănire și durate de călătorie și de odihnă”, se află subpunctul 7 litera (b), care prevede:

„În cazul transportului maritim prin care se face legătura în mod regulat și direct între două puncte geografice din Comunitate, prin intermediul vehiculelor încărcate pe ambarcațiuni fără descărcarea animalelor, trebuie prevăzută o durată de odihnă de 12 ore pentru animale după debarcarea în portul de destinație sau în apropierea acestuia, cu excepția cazului în care durata transportului maritim permite integrarea călătoriei în schema generală de la punctele 2-4 [de la punctul 48 menționat].”

Directiva 93/119

- 9 Articolul 3 din Directiva 93/119 prevede:

„Animalele trebuie ferite de orice șoc, durere sau suferință în timpul circulației, adăpostirii, imobilizării, asomării, sacrificării sau uciderii.”

- 10 Articolul 5 alineatul (1) litera (d) din directiva menționată prevede:

„Solipezii, rumegătoarele, porcii, iepurii și păsările de curte aduse în abatoare pentru sacrificare sunt:

[...]

(d) li se produce sângerare, în conformitate cu dispozițiile anexei D.”

11 Potrivit articolului 6 alineatul (1) din aceeași directivă:

„Instrumentele, mijloacele de imobilizare și alte echipamente și instalații utilizate pentru asomarea sau uciderea animalelor trebuie proiectate, construite, întreținute și utilizate astfel încât să se obțină o asomare sau ucidere rapidă și eficace, în conformitate cu dispozițiile prezentei directive. Autoritatea competentă verifică dacă instrumentele, mijloacele de imobilizare și celelalte echipamente utilizate pentru asomarea sau uciderea animalelor îndeplinesc principiile de mai sus și le verifică în mod regulat pentru a se asigura că acestea sunt în bună stare de funcționare și permit atingerea obiectivelor menționate mai sus.”

12 Articolul 8 din Directiva 93/119 prevede:

„Verificările și controalele abatoarelor se realizează sub responsabilitatea autorității competente care are în permanență acces liber la toate zonele abatorului pentru a se asigura de respectarea dispozițiilor prezentei directive. Cu toate acestea, astfel de verificări și controale pot fi desfășurate simultan cu controalele desfășurate în alte scopuri.”

Procedura precontencioasă

- 13 Începând cu anul 1998, Oficiul Alimentar și Veterinar al Direcției Generale „Sănătate și Protecția Consumatorilor” a Comisiei (denumită în continuare „OAV”) au organizat misiuni în Grecia pentru a controla eficacitatea punerii în aplicare a dispozițiilor comunitare în materia protecției animalelor, în special pe durata transportului și în momentul sacrificării acestora.
- 14 În cursul mai multor misiuni din cele realizate în perioada 1998-2006, OAV a constatat că dispozițiile comunitare respective nu erau respectate. Comisia se întemeiază, printre altele, pe misiunile nr. 8729/2002 din 18-20 noiembrie 2002, nr. 9002/2003 din 13-17 ianuarie 2003, nr. 9176/2003 din 21-25 iulie 2003, nr. 9211/2003 din 15-19 septembrie 2003 și nr. 7273/2004 din 4-8 octombrie 2004.
- 15 La 13 iulie 2005, Comisia a trimis Republicii Elene o scrisoare de punere în întârziere privind aplicarea și punerea în practică inadecvate ale mai multor dispoziții din Directivele 91/628 și 93/119, precum și a articolului 10 CE, la care acest stat membru a răspuns prin scrisoarea din 20 septembrie 2005.
- 16 În urma mai multor schimburi de informații și după ce, între 21 februarie și 1 martie 2006, a organizat misiunea nr. 8042/2006, Comisia a emis la 4 iulie 2006 un aviz motivat prin care invita Republica Elenă să ia măsurile necesare pentru a se conforma acestuia în termen de două luni de la primire. Republica Elenă a răspuns la 8 septembrie 2006.
- 17 Între 4-15 septembrie 2006, OAV a organizat misiunea nr. 8167/2006 pentru a verifica respectarea dispozițiilor comunitare referitoare la bunăstarea animalelor și, în raportul întocmit, a confirmat încălcările și insuficiențele constatate anterior în acest domeniu.

18 Acestea sunt împrejurările în care Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la admisibilitate

Argumentele părților

19 Republica Elenă contestă abordarea globală reținută de Comisie în acțiunea formulată. Aceasta apreciază că acțiunea menționată, imprecisă în ansamblu, ar trebui declarată inadmisibilă.

20 În general, aceasta susține că nu au fost invocate de Comisie fapte precise și nu sunt furnizate elemente de probă care permit să se constate situația existentă, în ceea ce privește fiecare pretinsă încălcare a obligațiilor, la expirarea termenului stabilit în avizul motivat. Or, potrivit acestui stat membru, pentru a putea efectua o apreciere juridică a faptelor în cauză, respectând dreptul său la apărare, Comisia ar fi trebuit să menționeze un număr rezonabil de fapte concrete care, datorită naturii lor, ar fi apte să stabilească, pe de o parte, încălcarea dreptului comunitar invocată și, pe de altă parte, persistența acestei încălcări, cel puțin până la expirarea termenului stabilit în avizul motivat.

21 Comisia consideră, dimpotrivă, că are posibilitatea de a trata în mod global, într-o procedură unică, problema respectării legislației comunitare referitoare la protecția animalelor în cursul transportului și în momentul sacrificării acestora. Nimic nu s-ar opune posibilității sale de a invoca mai multe motive care să nu fie întemeiate pe o constatare de fapt izolată, ci pe un număr important de cazuri identificate de OAV, care

scot în evidență o încălcare structurată și generalizată a obligațiilor ce revin Republicii Elene în materia protecției animalelor în cursul transportului și în momentul sacrificării acestora.

- 22 În opinia Comisiei, ar fi, așadar, admisibilă acțiunea având ca obiect constatarea faptului că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor Directivelor 93/119 și 91/628, precum și, începând cu 5 ianuarie 2007, și anume după expirarea termenului stabilit în avizul motivat, al dispozițiilor Regulamentului nr. 1/2005.

Aprecierea Curții

- 23 În ceea ce privește abordarea globală adoptată de Comisie, trebuie să se arate, mai întâi, că, fără a aduce atingere obligației Comisiei de a îndeplini sarcina probei, care îi revine în cadrul procedurii prevăzute la articolul 226 CE, Tratatul CE nu conține nicio regulă de natură a se opune examinării globale a unui număr mare de situații pe baza cărora Comisia apreciază că un stat membru nu și-a îndeplinit în mod repetat și prelungit obligațiile care îi revin în temeiul dreptului comunitar (Hotărârea din 26 aprilie 2007, Comisia/Italia, C-135/05, Rep., p. I-3475, punctul 20).
- 24 Trebuie să se indice, în continuare, că jurisprudența este constantă în sensul că, chiar dacă reglementarea națională aplicabilă este, ca atare, compatibilă cu dreptul comunitar, o neîndeplinire a obligațiilor poate decurge din existența unei practici administrative care încalcă acest drept în cazul în care prezintă un anumit grad de continuitate și de generalitate (a se vedea printre altele Hotărârea din 12 mai 2005, Comisia/Italia, C-278/03, Rec., p. I-3747, punctul 13, și Hotărârea din 26 aprilie 2007, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 21).

- 25 În sfârșit, trebuie amintit că au fost deja considerate admisibile de către Curte acțiunile formulate de Comisie în contexte similare, de exemplu, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 6 octombrie 2005, Comisia/Grecia (C-502/03), în care aceasta din urmă invoca întocmai o încălcare structurată și generalizată, de către acest stat membru, a articolelor 4, 8 și 9 din Directiva 75/442/CEE a Consiliului din 5 iulie 1975 privind deșeurile (JO L 194, p. 39), astfel cum a fost modificată prin Directiva 91/156/CEE a Consiliului din 18 martie 1991 (JO L 78, p. 32), sau în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 29 martie 2007, Comisia/Franța (C-423/05), în care era de asemenea invocată o încălcare a aceluiași articole, precum și a articolului 14 din Directiva 1999/31/CE a Consiliului din 26 aprilie 1999 privind depozitele de deșeuri (JO L 182, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 94). Or, niciun element nu se opune posibilității de a transpune această abordare în domeniul protecției animalelor.
- 26 În consecință, abordarea globală adoptată de Comisie în cadrul acțiunii formulate este admisibilă.
- 27 În ceea ce privește admisibilitatea motivelor acțiunii referitoare la dispozițiile Regulamentului nr. 1/2005 care a abrogat și a înlocuit Directiva 91/628 începând cu 5 ianuarie 2007, și anume după expirarea termenului stabilit în avizul motivat, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, existența unei neîndepliniri a obligațiilor în cadrul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 226 CE trebuie apreciată în raport cu legislația comunitară în vigoare la finalul termenului atribuit de Comisie statului membru în cauză pentru a se conforma avizului motivat (a se vedea printre altele Hotărârea din 10 septembrie 1996, Comisia/Germania, C-61/94, Rec., p. I-3989, punctul 42, și Hotărârea din 5 octombrie 2006, Comisia/Belgia, C-377/03, Rec., p. I-9733, punctul 33).
- 28 Cu toate acestea, astfel cum a statuat deja Curtea și cum a arătat avocatul general la punctul 35 din concluziile prezentate, deși concluziile cuprinse în cererea introductivă nu pot fi extinse, în principiu, dincolo de neîndeplinirea obligațiilor invocată în dispozitivul avizului motivat și în scrisoarea de punere în întârziere a Comisiei, nu este mai puțin adevărat că aceasta poate solicita constatarea neîndeplinirii obligațiilor care provin din versiunea inițială a unui act comunitar, modificat sau abrogat ulterior, și care au fost menținute prin dispozițiile unui nou act comunitar (a se vedea în această privință Hotărârea din 9 noiembrie 1999, Comisia/Italia, C-365/97, Rec., p. I-7773, punctul 36, și Hotărârea din 12 iunie 2003, Comisia/Italia, C-363/00, Rec., p. I-5767,

punctul 22). În schimb, obiectul litigiului nu poate fi extins la obligații ce rezultă din noi dispoziții care nu au echivalent în versiunea inițială a actului în cauză, sub sancțiunea de a constitui o încălcare a normelor fundamentale de procedură aplicabile în cadrul constatării neîndeplinirii obligațiilor (a se vedea printre altele Hotărârea din 12 iunie 2003, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 22).

29 În consecință, concluziile cuprinse în cererea introductivă a Comisiei prin care se urmărește constatarea faptului că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile rezultate din Regulamentul nr. 1/2005 sunt, în principiu, admisibile, cu condiția ca obligațiile din Regulamentul nr. 1/2005 să fie analoage celor rezultate din Directiva 91/628.

30 Cu toate acestea, trebuie să se arate că, în răspunsul la o întrebare adresată în cursul procedurii orale, Comisia a precizat că prezenta acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor trebuie interpretată în sensul că vizează în realitate numai dispozițiile Directivei 91/628, iar nu și pe cele ale Regulamentului nr. 1/2005, care au fost invocate în scopul de a demonstra că practica autorităților elene prezenta un anumit grad de constanță.

31 În aceste condiții, se impune limitarea aprecierii Curții la temeinicia motivelor referitoare la dispozițiile Directivei 91/628.

Cu privire la motivele invocate de Comisie

32 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în temeiul articolului 226 CE, revine Comisiei obligația de a stabili existența pretensei neîndepliniri a obligațiilor. Comisia este cea care trebuie să prezinte Curții elementele necesare pentru ca aceasta să verifice existența neîndeplinirii obligațiilor, fără a se putea întemeia pe vreo prezumție (a se vedea în acest sens

Hotărârea din 25 mai 1982, Comisia/Țările de Jos, 96/81, Rec., p. 1791, punctul 6, și Hotărârea din 26 aprilie 2007, Comisia/Italia, citată anterior, punctul 26).

33 În cazul în care Comisia a furnizat suficiente elemente care permit să se stabilească materialitatea faptelor ce s-au produs pe teritoriul statului membru pârât, sarcina de a contesta în mod temeinic și detaliat datele astfel prezentate și consecințele care decurg din acestea îi revine statului membru respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 septembrie 1988, Comisia/Grecia, 272/86, Rec., p. 4875, punctul 21, și Hotărârea din 9 noiembrie 1999, Comisia/Italia, citată anterior, punctele 84 și 86).

34 În speță, Comisia se întemeiază pe constatările efectuate în cadrul misiunilor nr. 8729/2002, nr. 9002/2003, nr. 9176/2003, nr. 9211/2003, nr. 7273/2004, nr. 8042/2006 și nr. 8167/2006 pentru a dovedi temeinicia acțiunii sale.

35 În consecință, trebuie să se verifice, pentru fiecare motiv, dacă respectivele constatări sunt, conform jurisprudenței citate la punctul 32 din prezenta hotărâre, de natură să dovedească o încălcare a obligațiilor rezultate din dreptul comunitar.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) subpunctele (i) și (ii) din Directiva 91/628

— Argumentele părților

36 Pe baza constatărilor efectuate de OAV în cadrul misiunilor nr. 7273/2004 și nr. 8042/2006, Comisia apreciază că Republica Elenă nu a luat măsurile necesare pentru ca fiecare transportator de animale să fie autorizat de autoritatea competentă și să facă

obiectul unei înregistrări care să permită acesteia din urmă să îl identifice rapid în cazul nerespectării cerințelor privind protecția animalelor în cursul transportului.

37 Comisia subliniază că, în cadrul misiunii nr. 7273/2004, inspectorii OAV au constatat că anumiți transportatori nu dispuneau de autorizație sau că autorizația care le fusese acordată expirase. În plus, în urma misiunii nr. 8042/2006, a rezultat că, deși existau unele ameliorări, normele referitoare la autorizații și la identificarea transportatorilor nu fuseseră suficient respectate. Comisia subliniază că, deși există liste de transportatori, acestea nu au fost întotdeauna actualizate. De asemenea, aceasta adaugă că listele de transportatori sunt incomplete, pentru motivul că nu conțin informațiile referitoare la suprafața de încărcare.

38 Republica Elenă arată, în esență, că identificarea unei autorizații nevalabile în cadrul misiunii nr. 7273/2004, care este un caz izolat, nu poate constitui temei pentru aprecierea având ca obiect recunoașterea unei insuficiențe a sistemului ca atare, cu atât mai mult cu cât autorizația respectivă fusese deja identificată anterior de autoritatea națională competentă.

39 În plus, acest stat membru susține că Directiva 91/628 nu prevede că registrele transportatorilor trebuie să cuprindă elemente referitoare la angajamentul scris al acestora din urmă de a se conforma cerințelor directivei menționate sau cu privire la locul de încărcare a animalelor. Comisia apreciază în legătură cu acest aspect că textul articolului 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) subpunctele (i) și (ii) din Directiva 91/628 contrazice acest argument.

40 Republica Elenă semnalează de asemenea că a luat măsuri pentru a asigura respectarea legislației comunitare. În opinia acesteia, în special faptul că autoritățile regionale au fost informate cu privire la recomandările inspectorilor comunitari, precum și organizarea de seminarii de formare destinate însoțitorilor de animale, dar și

veterinarilor, ar trebui să fie interpretate ca elemente pozitive care demonstrează că autoritățile elene se asigură în permanență că aplică în mod corect legislația comunitară.

- 41 Comisia răspunde însă că, deși organizarea de astfel de seminarii este o măsură pozitivă, nu este mai puțin adevărat că aceasta nu ar putea înlocui controalele oficiale ale autorităților naționale conform legislației comunitare.

— Aprecieria Curții

- 42 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia listele de transportatori sunt incomplete pentru motivul că nu conțin informațiile referitoare la suprafața de încărcare, este suficient să se arate că din cuprinsul articolului 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) din Directiva 91/628 nu reiese în nici un mod că pot fi impuse astfel de informații.

- 43 Prin urmare, acest argument nu poate fi primit.

- 44 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia listele de transportatori nu sunt întotdeauna actualizate, se impune constatarea că, din cauza caracterului imprecis, acesta nu respectă jurisprudența amintită la punctul 32 din prezenta hotărâre, potrivit căreia revine Comisiei obligația de a stabili existența preinsei neîndepliniri a obligațiilor și de a prezenta Curții elementele necesare pentru ca aceasta să verifice existența neîndeplinirii obligațiilor.

- 45 Astfel, în lipsa unor precizări cu privire, în special, la numărul listelor avute în vedere sau la numărul total al listelor controlate, simpla împrejurare că anumite liste de transportatori nu sunt actualizate nu poate fi suficientă pentru a demonstra că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile rezultate din articolul 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) din Directiva 91/628.
- 46 În orice caz, după cum a arătat avocatul general la punctul 54 din concluziile prezentate, se pare că este exclus să se poată constata că autoritățile elene au dezvoltat o practică administrativă care prezintă un anumit grad de constanță și de generalitate din moment ce elementele de probă invocate de Comisie în susținerea acestui motiv privesc constatări efectuate în cursul anului 2006, iar nu pe o perioadă mai lungă în cursul căreia s-ar fi dezvoltat o asemenea practică.
- 47 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia anumiți transportatori nu dispuneau de autorizație sau autorizația care le fusese acordată expirase, trebuie să se constate că acest argument nu poate fi primit, întrucât nici acesta nu respectă jurisprudența amintită la punctul 32 din prezenta hotărâre.
- 48 Astfel, Comisia nu face nicio precizare cu privire, în special, la numărul de transportatori care nu dispun de autorizație sau a căror autorizație expirase și nici cu privire la numărul de transportatori care au făcut obiectul unor controale.
- 49 Rezultă de aici că argumentul Comisiei nu este de natură să demonstreze existența unei practici administrative care prezintă un anumit grad de constanță și de generalitate contrară obligațiilor care revin Republicii Elene în temeiul articolului 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) din Directiva 91/628.
- 50 Având în vedere cele de mai sus, motivul întemeiat pe încălcarea articolului 5 secțiunea A punctul 1 litera (a) subpunctele (i) și (ii) din Directiva 91/628 trebuie considerat nefondat.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 5 secțiunea A punctul 2 literele (b) și (d) subpunctul (i) prima liniuță, precum și a articolului 8 primul paragraf literele (b) și (d) și a articolului 9 din Directiva 91/628

— Argumentele părților

- 51 Comisia critică Republica Elenă pentru faptul că nu a luat toate măsurile necesare pentru ca autoritățile competente să efectueze controalele obligatorii ale planurilor de drum și, în consecință, pentru că nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 secțiunea A punctul 2 literele (b) și (d) subpunctul (i) prima liniuță, al articolului 8 primul paragraf literele (b) și (d), precum și al articolului 9 din Directiva 91/628.
- 52 Comisia arată că, în cadrul misiunilor nr. 9002/2003 și nr. 7273/2004, inspectorii OAV au constatat, în legătură cu anumite planuri de drum, insuficiențe care nu fuseseră detectate de autoritatea competentă elenă. În special, duratele de transport indicate în majoritatea planurilor de drum care au fost controlate și care însoțeau animalele destinate sacrificării, transportate din alte state membre, erau incoerente și nerealizabile.
- 53 Cu toate acestea, Republica Elenă arată că o circulară din anul 2003 (denumită în continuare „circulara din 2003”) condusesse la introducerea unui sistem adecvat pentru verificarea și controlarea informațiilor cuprinse în planurile de drum. În plus, aceasta susține că, întrucât aceste planuri sunt stabilite de autoritățile competente din alte state membre, nu intră în atribuțiile autorităților competente ale țării de destinație să aprecieze validitatea datelor cuprinse în aceste planuri și a criteriilor luate în considerare de autoritatea care a autorizat planul respectiv. Potrivit Republicii Elene, poate fi controlată numai respectarea acestor planuri.
- 54 Comisia răspunde că, contrar celor afirmate de acest stat membru, finalitatea controalelor planurilor de drum în calitate de documente de însoțire este de a se respecta cerințele Directivei 91/628. În consecință, ar fi necesar să se controleze nu

numai existența unui plan de drum sau informațiile pe care le conține, ci și legalitatea transportului în raport cu normele referitoare la bunăstarea animalelor.

55 Comisia subliniază că această teză este confirmată în special de articolul 9 alineatul (1) din Directiva 91/628, care prevede măsurile ce trebuie luate în cazul în care o nerespectare a cerințelor directivei menționate este constatată în cursul transportării animalelor. În opinia acesteia, este evident, așadar, că simpla verificare a informațiilor care figurează în planurile de drum nu constituie un control conform cerințelor Directivei 91/628.

56 În ceea ce privește argumentul Republicii Elene referitor la sistemul introdus de circulara din 2003, Comisia consideră că acesta este contrazis de un număr important de constatări efectuate la fața locului de inspectorii OAV, din care rezultă că verificările nu au fost realizate în mod satisfăcător.

— Aprecierea Curții

57 Acest motiv este structurat pe trei aspecte.

58 În ceea ce privește aspectul motivului referitor la nerespectarea articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (b) din Directiva 91/628, care impune statelor membre obligația de a se asigura că transportatorii stabilesc un plan de drum, din dosarul prezentat Curții nu reiese că au fost aduse de Comisie elemente de natură să dovedească faptul că transportatorii nu stabiliseră niciun plan de drum, astfel cum sunt obligați în temeiul articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (b) din Directiva 91/628.

59 Întrucât Comisia nu a prezentat Curții, conform jurisprudenței citate la punctul 32 din prezenta hotărâre, elementele necesare verificării existenței neîndeplinirii obligațiilor cu privire la acest punct, acest aspect al motivului trebuie să fie respins.

60 În ceea ce privește aspectul motivului referitor la nerespectarea articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (d) subpunctul (i) prima liniuță și a articolului 8 primul paragraf literele (b) și (d) din Directiva 91/628, trebuie amintit, pe de o parte, că, din respectivul articol 5 secțiunea A punctul 2 litera (d) subpunctul (i) prima liniuță, rezultă că statele membre au obligația de a se asigura că planurile de drum ale transportatorilor cuprind toate datele înscrise la capitolul VIII din anexa la Directiva 91/628 și că aceste date sunt corecte și corespunzătoare. Trebuie să se arate, pe de o parte, că de la articolul 8 primul paragraf literele (b) și (d) din Directiva 91/628 reiese că statele membre au obligația de a inspecta mijloacele de transport și animalele la sosirea la punctele de destinație, precum și de a verifica datele înscrise pe documentele de însoțire.

61 Or, în speță, elementele de probă prezentate de Comisie arată, printre altele, că documentația care însoțea animalele în cursul unui transport în interiorul teritoriului Republicii Elene nu cuprindea ora de plecare și că inspectorii OAV au identificat neregularități în documente pe care autoritățile naționale competente le controlaseră deja. În această privință, Comisia a precizat că o serie de copii ale certificatelor sanitare și ale planurilor de drum, care însoțeau animale provenind din Spania, din Franța și din Țările de Jos, destinate sacrificării în Republica Elenă, erau incoerente și că lipseau informații importante. În plus, potrivit constatărilor efectuate de OAV, duratele de călătorie declarate în majoritatea planurilor de drum erau incoerente și nerealizabile. Drept exemplu, Comisia a citat cazul unui plan de drum în care nu era indicat timpul de odihnă intermediar între un post situat în sudul Italiei și locul de destinație în Republica Elenă.

62 Pe de altă parte, din raportul de misiune nr. 8042/2006 reiese, printre altele, că, în departamentul Kilkis, autoritatea națională competentă a indicat că nu efectuase niciun control al planurilor de drum și că, în departamentul Thesprotia, autoritățile locale competente au conservat planurile de drum originale, în loc să le predea transportatorilor care trebuiau să le restituie autorității competente de la locul de origine. În plus, la Patras, autoritățile naționale competente au controlat planurile de drum numai în ceea ce privește distanța până în port, iar nu pentru întreaga călătorie până la

destinația finală, astfel încât autoritățile naționale competente nu au descoperit că durata traversării, în cadrul unor numeroase transporturi către insulele Lesbos și Chios, era mai lungă decât durata autorizată.

- 63 Din toate precizările aduse de Comisie reiese că, în pofida instalării sistemului de control al planurilor de drum în urma circularei din 2003, nu se efectuau controale pe raza tuturor prefecturilor. Prin urmare, autoritățile competente nu puteau realiza inspecțiile obligatorii ale mijloacelor de transport menționate la articolul 8 primul paragraf literele (b) și (d) din Directiva 91/628. În plus, din aceleași precizări reiese că, în mai multe rânduri, în cazurile în care au fost efectuate controale, nu au fost întotdeauna identificate de autoritățile competente neregularități substanțiale referitoare la planurile de drum.
- 64 Se impune, așadar, concluzia că elementele de probă prezentate de Comisie în susținerea motivelor invocate, referitoare la anii 2003 și 2006, demonstrează, conform jurisprudenței citate la punctul 32 din prezenta hotărâre, că Republica Elenă nu a luat măsurile necesare pentru a se conforma obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (d) subpunctul (i) prima liniuță și al articolului 8 primul paragraf literele (b) și (d) din Directiva 91/628.
- 65 Această concluzie nu poate fi afectată de argumentul Republicii Elene potrivit căruia, dacă autoritățile competente din alte state membre au stabilit planuri de drum, autoritățile elene competente nu pot controla decât executarea acestor planuri, nu și informațiile care sunt indicate în cuprinsul acestora.
- 66 Astfel, după cum a arătat în mod întemeiat Comisia, controlarea planurilor de drum urmărește să se garanteze respectarea cerințelor Directivei 91/628. Prin urmare, controlul nu se poate limita la verificarea existenței planului de drum sau la verificarea informațiilor cuprinse în acesta, ci trebuie să includă și examinarea conformității transportării animalelor cu legislația comunitară privind protecția animalelor în cursul transportului.

67 În aceste condiții, simplul control al datelor menționate în planurile de drum nu este suficient pentru executarea obligațiilor stabilite prin Directiva 91/628.

68 Din cele de mai sus rezultă că aspectul motivului referitor la nerespectarea articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (d) subpunctul (i) prima liniuță și a articolului 8 primul paragraf literele (b) și (d) din Directiva 91/628 este fondat.

69 În ceea ce privește aspectul motivului referitor la încălcarea articolului 9 din Directiva 91/628, care impune statelor membre să adopte orice măsură considerată necesară astfel încât să se garanteze bunăstarea animalelor în cazul unei neregularități, trebuie să se arate că nu a fost prezentat de Comisie niciun element de natură să demonstreze că autoritățile competente nu ar fi acționat în mod corespunzător atunci când au constatat că dispozițiile Directivei 91/628 nu fuseseră respectate.

70 Prin urmare, această parte a motivului nu poate fi reținută.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea subpunctului 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din capitolul VII din anexa la Directiva 91/628

— Argumentele părților

71 Comisia critică Republica Elenă pentru că nu a amenajat, în porturile ferry grecești sau în apropierea acestora, instalații care să permită animalelor să se odihnească timp de 12 ore după debarcarea de pe ambarcațiuni, în cazul în care durata transportului maritim depășește 29 de ore.

72 Comisia subliniază în special că, în portul Igoumenitsa, s-a constatat că existau instalații, însă că nu puteau fi utilizate din lipsa autorizării din partea autorităților competente.

73 În primul rând, Republica Elenă susține că nu a fost menționat de Comisie niciun caz concret de depășire a celor 29 de ore de transport. În continuare, aceasta arată că subpunctul 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din anexa la Directiva 91/628 nu impune statelor membre să amenajeze instalații sau puncte de oprire adecvate pentru a permite ca animalele să se odihnească timp de 12 ore, această obligație revenind numai transportatorilor. În sfârșit, acest stat membru consideră că, în orice caz, nu ar exista nicio obligație de a amenaja asemenea instalații, din moment ce niciun transport maritim între un port ferry grec și un port ferry dintr-un alt stat membru nu are o durată care depășește 29 de ore. În această privință, Republica Elenă menționează că durata traversării dintre Bari (Italia) și Igoumenitsa, acest din urmă port fiind principalul port de tranzit grec, nu depășește 10 sau 11 ore și că durata traversării dintre Bari și Patras nu depășește 15 ore.

74 Însă Comisia contestă toate aceste argumente. Pe de o parte, Comisia arată că din textul articolului 7 litera (b) ar reieși cu claritate că statele membre sunt obligate să amenajeze instalații pentru animale. Pe de altă parte, aceasta apreciază că ipoteza susținută de Republica Elenă, potrivit căreia niciun transport între un port ferry grec și un port ferry dintr-un alt stat membru nu are o durată care ar depăși 29 de ore, nu corespunde realității.

— Aprecierea Curții

75 Trebuie amintit că, în temeiul subpunctului 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din capitolul VII din anexa la Directiva 91/628, în cazul transportului maritim prin care se face legătura în mod regulat și direct între două puncte geografice din Comunitate, prin intermediul vehiculelor încărcate pe ambarcațiuni fără descărcarea animalelor, trebuie, în principiu, prevăzută o durată de odihnă de 12 ore pentru animale după debarcarea în

portul de destinație sau în apropierea acestuia (a se vedea în această privință Hotărârea din 9 octombrie 2008, Interboves, C-277/06, Rep., p. I-7433, punctul 27).

- 76 Deși această dispoziție nu prevede expres că statele membre au obligația de a amenaja în porturi instalații de odihnă pentru animale, o asemenea obligație este inerentă cerinței ca animalele să se odihnească timp de 12 ore după debarcarea în portul de destinație sau în apropierea acestuia. Într-adevăr, ar fi imposibil pentru transportatori să respecte un timp de odihnă de 12 ore dacă statele membre nu ar asigura instalații disponibile în acest scop.
- 77 Este necesar să se arate, așadar, că Republicii Elene îi revenea obligația de a amenaja astfel de instalații în porturile grecești sau în apropierea acestora.
- 78 Or, în speță, nu se contestă că, la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, în majoritatea porturilor grecești nu existau instalații de odihnă pentru animale.
- 79 Prin urmare, se impune constatarea că, prin faptul că nu a luat măsurile corespunzătoare pentru a amenaja în porturile ferry sau în apropierea acestora instalații în care animalele să se poată odihni după debarcarea de pe ambarcațiuni, Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul subpunctului 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din capitolul VII din anexa la Directiva 91/628.
- 80 Această concluzie nu poate fi afectată de argumentul invocat de Republica Elenă, potrivit căruia nu exista nicio obligație de a amenaja asemenea instalații, din moment ce niciun transport maritim între un port ferry grec și un port ferry dintr-un alt stat membru nu are o durată care depășește 29 de ore.

- 81 În această privință, trebuie amintit că, în Hotărârea Interboves, citată anterior, Curtea a precizat că norma denumită „14 + 1 + 14”, menționată la punctul 4 litera (d) din cuprinsul punctului 48 din anexa la Directiva 91/628 trebuie să fie înțeleasă în sensul că autorizează o durată maximă de transport de 28 de ore, întreruptă pentru o perioadă minimă de odihnă de o oră. Așadar, această durată de 28 de ore este cea care trebuie luată în considerare.
- 82 Chiar dacă durata traversării dintre Bari și principalul port de tranzit grec nu ar depăși 10 sau 11 ore, nu este exclusă posibilitatea ca animalele să fie transportate cu proveniență din alte porturi comunitare, lucru care să implice o durată mai lungă de transport maritim. În plus, astfel cum a arătat în mod întemeiat avocatul general la punctele 97 și 98 din concluziile prezentate, este posibil ca, în cazuri speciale prevăzute de Directiva 91/628, să fie impusă odihna animalelor chiar dacă transportul maritim are o durată mai mică de 28 de ore.
- 83 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se considere fondat motivul întemeiat pe încălcarea subpunctului 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din capitolul VII din anexa la Directiva 91/628.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 8 din Directiva 91/628

— Argumentele părților

- 84 Comisia susține că din rapoartele de misiune nr. 9211/2003, nr. 7273/2004 și nr. 8042/2006 reiese că Republica Elenă nu a luat măsurile necesare pentru ca inspecțiile mijloacelor de transport și ale animalelor să fie realizate în mod suficient în Grecia pentru a preveni transporturile rutiere ilegale de animale.

85 Aceasta subliniază, în special, că anumite prefecturi elene printre care cele din Achaie, din Kilkis și din Serres nu intenționează să realizeze asemenea inspecții fie pentru că nu dispun de personal suficient, fie pentru că controalele ar fi deja efectuate în porturile grecești. În plus, din raportul de misiune nr. 9211/2003 reiese că, în departamentele elene, inspecția nu se realizează decât în porturi sau la postul de frontieră, iar nu și în alt moment al transportului. Comisia semnalează, pe de altă parte, că programul-pilot care prevede mai multe inspecții, deja evocat de Republica Elenă în etapa procedurii precontencioase, nu include anumite prefecturi, printre care cea din Thessalie, deși în aria acesteia fuseseră constatate deficiențe cu ocazia misiunii nr. 9211/2003.

86 Republica Elenă arată că articolul 8 din Directiva 91/628 trebuie interpretat în sensul că, pentru constatarea unei încălcări a acestei dispoziții, trebuie să fie dovedită o lipsă totală de controale privind protecția animalelor în cursul transportului.

87 În orice caz, acest stat membru consideră că atât aplicarea unui program-pilot care prevede inspecții efectuate de echipe mixte în anumite departamente, cât și aplicarea de sancțiuni transportatorilor și introducerea unor diferite proceduri de asistență reciprocă cu anumite state membre sunt indicii care demonstrează că autoritățile elene efectuează controalele impuse de legislația comunitară.

88 Comisia răspunde că, pentru a corespunde cerințelor comunitare, inspectarea mijloacelor de transport și a animalelor trebuie să fie adecvată, suficientă și eficientă. În opinia acesteia, controalele planurilor de drum efectuate de autoritățile elene nu erau eficiente și adecvate pentru a preveni transportul rutier ilegal de animale.

— Aprecierea Curții

- 89 Trebuie amintit că, potrivit articolului 8 primul paragraf litera (a) din Directiva 91/628, statele membre se asigură că autoritățile competente verifică respectarea cerințelor prezentei directive prin inspectarea, în mod nediscriminatoriu, a mijloacelor de transport și a animalelor în timpul transportului rutier. Al doilea paragraf al dispoziției menționate precizează că inspecțiile trebuie efectuate pe un eșantion adecvat de animale transportate în interiorul fiecărui stat membru în fiecare an.
- 90 În această privință, trebuie să se constate că din elementele de probă prezentate de Comisie, referitoare la anii 2003-2006, reiese că, pe de o parte, mai multe prefecturi nu intenționau să inspecteze mijloacele de transport și că, pe de altă parte, în cazul în care au fost efectuate astfel de inspecții, acestea nu au fost realizate decât în porturi și la frontiere, iar nu în ceea ce privește transportul rutier, astfel cum impune articolul 8 din Directiva 91/628.
- 91 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că, prin faptul că nu a luat măsurile necesare pentru a se garanta efectuarea de inspecții ale mijloacelor de transport și ale animalelor în timpul transportului rutier, Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 8 din Directiva 91/628.
- 92 Această concluzie nu poate fi afectată de argumentul Republicii Elene potrivit căruia aplicarea unui program-pilot care prevede inspecții efectuate de echipe mixte în anumite departamente, precum și aplicarea de sancțiuni transportatorilor și introducerea unor diferite proceduri de asistență reciprocă cu anumite state membre ar demonstra că autoritățile elene efectuează controalele impuse de legislația comunitară.
- 93 Astfel, se impune constatarea că însăși existența unui asemenea program nu a permis să se asigure efectuarea controalelor necesare.

- 94 Din cele de mai sus rezultă că motivul întemeiat pe încălcarea articolului 8 primul paragraf litera (a) din Directiva 91/628 este fondat.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 18 alineatul (2) din Directiva 91/628

— Argumentele părților

- 95 Comisia critică Republica Elenă, în temeiul misiunilor nr. 9002/2003 și nr. 9211/2003, pentru că nu a luat toate măsurile necesare pentru a fi aplicate sancțiuni efective, proporționale și disuasive în cazul unor încălcări repetate și grave ale dispozițiilor referitoare la protecția animalelor în cursul transportului acestora.

- 96 Republica Elenă afirmă însă că Comisia nu a prezentat niciun fapt concret pentru a-și susține criticile. În orice caz, aceasta susține că autoritățile competente aplică sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive, astfel cum ar dovedi lista deciziilor de aplicare a unor amenzi administrative citată la punctul 18 din memoriul său în apărare.

— Aprecierea Curții

- 97 Trebuie să se arate că articolul 18 alineatul (2) din Directiva 91/628 obligă statele membre să ia, în cazul încălcării repetate a dispozițiilor prezentei directive sau în cazul unei încălcări ce a cauzat suferințe grave animalelor, măsurile necesare pentru a remedia neregulile constatate.

98 Comisia urmărește să demonstreze ineficacitatea sistemului instaurat de Republica Elenă, arătând că controalele de bază sunt reduse, că numărul de avertismente scrise este insignifiant și că procedurile de executare a sancțiunilor sunt problematice. Raportul de misiune al OAV nr. 9211/2003 evidențiază în special că, în cursul anului 2002, au fost aplicate 9 avertismente orale, 16 avertismente scrise și o amendă administrativă pentru un total de 26 de încălcări. În plus, nu ar fi avut loc nicio suspendare sau retragere a autorizației de transport în cursul anilor 2001 și 2002. Raportul menționat subliniază de asemenea că fuseseră propuse 4 amenzi în cuantum de 3 000 de euro pentru a sancționa încălcări săvârșite într-un departament, însă nu fuseseră aplicate.

99 Cu toate acestea, astfel cum avocatul general a arătat în mod întemeiat la punctul 141 din concluziile prezentate, constatările care figurează în aceste rapoarte, prin caracterul lor imprecis și general, nu sunt de natură să demonstreze că Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 18 alineatul (2) din Directiva 91/628.

100 Astfel, Comisia nu a prezentat niciun element referitor la repetarea încălcărilor și nici la gravitatea suferințelor îndurate de animale în cursul unor asemenea încălcări. Or, în lipsa unor astfel de elemente, nu se poate constata o încălcare a articolului 18 alineatul (2) din Directiva 91/628.

101 În aceste condiții, se impune respingerea motivului întemeiat pe încălcarea articolului 18 alineatul (2) din Directiva 91/628.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 3, a articolului 5 alineatul (1) litera (d) și a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/119

— Argumentele părților

- 102 Comisia critică Republica Elenă pentru că nu a luat măsurile adecvate pentru a asigura respectarea normelor de asomare a animalelor în momentul sacrificării acestora.
- 103 Comisia indică faptul că, în cursul misiunilor nr. 9002/2003 și nr. 7273/2004, OAV a constatat că, în anumite abatoare vizitate, supravegherea asomării porcinelor și a ovinelor era insuficientă și, în consecință, era posibil ca nu toate animalele să fi fost asomate cu eficacitate, încălcându-se Directiva 93/119. S-a constatat de asemenea că, încălcându-se anexa D alineatul (1) la aceeași directivă, intervalele dintre asomare și producerea sângerării erau prea lungi, astfel încât animalele puteau să își fi recăpătat cunoștința la momentul acestei din urmă practici.
- 104 În plus, Comisia arată că, în cursul misiunii nr. 8042/2006, OAV a evidențiat din nou imperfecțiuni în legătură cu asomarea animalelor. În special, inspectorii OAV au constatat lipsa de întreținere a echipamentului de asomare, funcționarea necorespunzătoare a echipamentelor de asomare, lipsa unei susțineri adecvate și intervale excesive între asomare și producerea sângerării.
- 105 Republica Elenă consideră încă o dată că Comisia își întemeiază concluziile pe simple îndoieli și pe probabilități, fără a menționa cazuri concrete.

106 Acest stat membru susține că, în orice caz, lacunele constatate ar fi minime și ar privi cazuri izolate pentru care ar fi fost aplicate sancțiuni. În plus, acesta arată că existența unor formări continue și transmiterea de informații destinate în special veterinarilor ar permite remedierea lacunelor.

107 În cuprinsul replicii, Comisia subliniază, în esență, că, contrar a ceea ce Republica Elenă pare să considere, problema nu este dacă se putea constata de către Comisie că animalele erau complet insensibilizate în abatoarele care au fost controlate. Problema ar fi, în schimb, dacă echipamentul necesar asomării și uciderii este utilizat cu rapiditate și cu eficacitate pentru a evita, eventual, suferința animalelor, conform dispozițiilor articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/119.

— Aprecieră Curtii

108 Trebuie amintit că articolul 3, articolul 5 alineatul (1) litera (d) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/119 urmăresc să limiteze șocurile, durerile sau suferințele provocate animalelor destinate utilizării de către om. În special, articolul 3 din aceasta impune obligația de a feri animalele de suferințele evitabile dinaintea și din cursul sacrificării. Directiva 93/119 prevede de asemenea, la articolul 5 alineatul (1) litera (d) și, respectiv, la articolul 6 alineatul (1), ca sângerea să se producă rapid și eficace, iar echipamente utilizate pentru asomarea, precum și pentru uciderea acestora să fie bine întreținute și folosite în mod eficient.

109 Or, în speță, elementele de probă prezentate de Comisie, reluate la punctele 153-155 din concluziile avocatului general, arată în special că, deși în trei abatoare care au făcut obiectul unei vizite a inspectorilor OAV cu ocazia misiunii nr. 9002/2003, echipamentul utilizat pentru asomarea animalelor și întreținerea acestuia erau, în esență, conforme dispozițiilor comunitare, s-a constatat că în unul dintre aceste abatoare porcinele nu fuseseră asomate în mod eficient cu materialul care provoacă electroșocuri. Alte probleme au apărut, de asemenea, în ceea ce privește asomarea animalelor. În unul dintre abatoare, legarea, asomarea și producerea sângerei pentru trei vaci a durat o

oră. În plus, intervalul de timp dintre asomarea și sacrificarea a două bovine a fost de 120 de secunde, ceea ce ar permite animalelor să își recapete cunoștința. Mai mult, cu ocazia asomării ovinelor, intervalul dintre asomare și sacrificare a fost atât de lung (37 de secunde), încât animalele au putut să își recapete cunoștința.

- 110 Rezultă, în plus, din raportul de misiune nr. 7273/2004 că, într-un abator din departamentul Fthiotida, nu exista echipament pentru adăparea animalelor în instalațiile de adăpostire temporară a acestora și că, mai mult, solul nu era plat. În alt abator inspectat, nu exista curent pentru asomarea electrică a animalelor. În departamentul Trikala, în abatorul care a făcut obiectul vizitei inspectorilor OAV, asomarea porcinelor era ineficientă, iar intervalul dintre asomare și sacrificare era prea lung. S-a constatat de asemenea că asomarea bovinelor nu era eficientă și că nu era pus la dispoziție un echipament de rezervă pentru asomare.
- 111 Din toate precizările de mai sus rezultă, așadar, că au fost constatate diferite neregularități în abatoare situate în mai multe departamente ale Republicii Elene. Acestea neregularități au legătură, mai întâi, cu procedura de asomare a animalelor, apoi, cu obligația de a le produce sângerare rapid și eficace și, în sfârșit, cu obligația de a se asigura de întreținerea corectă și de folosirea eficientă a instalațiilor utilizate pentru asomare șiucidere.
- 112 Prin urmare, se impune constatarea că elementele de probă prezentate de Comisie, referitoare la anii 2003-2006, demonstrează, conform jurisprudenței citate la punctul 32 din prezenta hotărâre, că Republica Elenă nu a luat măsurile necesare pentru a se conforma obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 3, al articolului 5 alineatul (1) litera (d) și al articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/119.
- 113 Această concluzie nu poate fi afectată de argumentul prezentat de Republica Elenă potrivit căruia Comisia nu ar fi citat niciun caz concret referitor la animale în care să se fi

produs o încălcare a legislației comunitare, nici de cel potrivit căruia acest stat membru ar fi remediat neregularitățile invocate de Comisie prin organizarea de seminarii de formare pentru veterinari.

- 114 Astfel, trebuie să se menționeze, precum a arătat Comisia, că problema nu este dacă această instituție putea constata că animalele erau complet insensibilizate în abatoarele care au fost controlate și dacă putea cita cazuri concrete care să demonstreze că nu erau. Misiunea Comisiei constă în a stabili dacă echipamentul necesar asomării și uciderii este utilizat cu rapiditate și cu eficacitate pentru a limita suferința animalelor, conform dispozițiilor Directivei 93/119. În plus, este necesar să se sublinieze că, deși organizarea de seminarii de formare pentru veterinari constituie o măsură pozitivă, nu este mai puțin adevărat că aceasta nu poate garanta, singură, respectarea legislației comunitare în materia protecției animalelor în momentul sacrificării acestora.
- 115 Având în vedere cele de mai sus, motivul întemeiat pe încălcarea articolului 3, a articolului 5 alineatul (1) litera (d) și a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/119 trebuie considerat fondat.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 8 din Directiva 93/119

— Argumentele părților

- 116 Comisia susține, pe baza misiunilor în cursul cărora au fost constatate numeroase neregularități în abatoare, că Republica Elenă nu a luat măsurile necesare pentru ca inspectarea și controlarea abatoarelor să fie efectuate în mod corespunzător.

- 117 Comisia critică acest stat membru în special pentru că nu a pus în aplicare în întregime planul de acțiune pe care îl anunțase. Planul respectiv prevedea o nouă inspecție înainte de sfârșitul anului 2001 în toate abatoarele situate în raza prefecturilor elene. Aceasta subliniază, în plus, că autoritățile elene nu ar fi cooperat suficient cu inspectorii OAV, întrucât anumite abatoare care trebuiau inspectate erau inaccesibile din cauza unor greve anunțate numai cu o zi înaintea misiunii.
- 118 Republica Elenă susține, în apărare, că îi este greu să determine cu exactitate încălcarea obligațiilor care îi este reproșată.
- 119 În orice caz, acest stat membru consideră că nu îi poate fi reproșată o încălcare a articolului 8 din Directiva 93/119, din moment ce controalele adecvate au fost efectuate de veterinari competenți, sunt organizate seminarii de formare, iar toate abatoarele fac obiectul unei reevaluări.

— Aprecieră Curții

- 120 Conform articolului 8 din Directiva 93/119, inspectarea și controlarea abatoarelor se realizează sub responsabilitatea autorității competente ce are în permanență acces liber la toate zonele abatorului pentru a se asigura de respectarea dispozițiilor acestei directive.
- 121 Trebuie să se arate că, deși Republica Elenă susține că autoritățile competente au efectuat controalele impuse, aceasta nu contestă că planul de acțiune, care prevedea o nouă inspecție a tuturor abatoarelor grecești înainte de sfârșitul anului 2001, nu fusese complet pus în aplicare la data indicată. Acest stat membru nu contestă nici faptul că diferitele termene acordate autorităților competente pentru realizarea inspecțiilor și pentru prezentarea rezultatelor acestor inspecții au fost în continuu prelungite, iar că termenul a fost fixat, în final, la 30 iulie 2005. În cele din urmă, din misiunea

nr. 7273/2004 reiese că Ministerul Dezvoltării Rurale și al Alimentației a indicat că autoritățile competente realizaseră inspectarea abatoarelor în numai 38 din cele 54 de departamente.

122 Prin urmare, se impune constatarea că Republica Elenă nu a luat măsurile necesare pentru ca inspectarea și controlarea să fie efectuate în mod corespunzător în abatoare, astfel cum avea obligația în temeiul articolului 8 din Directiva 93/119.

123 Rezultă de aici că motivul întemeiat pe încălcarea articolului 8 din Directiva 93/119 este fondat.

124 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, trebuie să se constate că, prin faptul că nu a luat măsurile necesare:

— pentru ca autoritățile competente să efectueze controalele obligatorii ale planurilor de drum;

— pentru a amenaja în porturile ferry sau în apropierea acestora instalații în care animalele să se poată odihni după debarcarea de pe ambarcațiuni;

— pentru a fi efectiv realizate inspecții ale mijloacelor de transport și ale animalelor;

- pentru a asigura respectarea normelor de asomare a animalelor în momentul sacrificării acestora și

- pentru ca inspectarea și controlarea abatoarelor să fie realizate în mod corespunzător,

Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (d) subpunctul (i) prima liniuță și al articolului 8 din Directiva 91/628, al subpunctului 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din capitolul VII din anexa la aceeași directivă, precum și al articolului 3, al articolului 5 alineatul (1) litera (d), al articolului 6 alineatul (1) și al articolului 8 din Directiva 93/119.

Cu privire la cheltuielile de judecată

¹²⁵ Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. În temeiul alineatului (3) al aceluiași articol, Curtea poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată, în special în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere.

¹²⁶ În prezenta cauză, se impune obligarea Republicii Elene să suporte două treimi din cheltuielile de judecată, iar a Comisiei să suporte o treime din acestea.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

1) Prin faptul că nu a luat măsurile necesare:

- pentru ca autoritățile competente să efectueze controalele obligatorii ale planurilor de drum;
- pentru a amenaja în porturile ferry sau în apropierea acestora instalații în care animalele să se poată odihni după debarcarea de pe ambarcațiuni;
- pentru a fi efectiv realizate inspecții ale mijloacelor de transport și ale animalelor;
- pentru a asigura respectarea normelor de asomare a animalelor în momentul sacrificării acestora și
- pentru ca inspectarea și controlarea abatoarelor să fie realizate în mod corespunzător,

Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 5 secțiunea A punctul 2 litera (d) subpunctul (i) prima liniuță și al articolului 8 din Directiva 91/628/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1991

privind protecția animalelor în cursul transportului și de modificare a Directivelor 90/425/CEE și 91/496/CEE, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 806/2003 al Consiliului din 14 aprilie 2003, și al subpunctului 7 litera (b) din cuprinsul punctului 48 din capitolul VII din anexa la aceeași directivă, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul nr. 806/2003, precum și al articolului 3, al articolului 5 alineatul (1) litera (d), al articolului 6 alineatul (1) și al articolului 8 din Directiva 93/119/CE a Consiliului din 22 decembrie 1993 privind protecția animalelor în momentul sacrificării sau uciderii.

- 2) Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.

- 3) Obligă Republica Elenă să suporte două treimi din cheltuielile de judecată. Obligă Comisia Comunităților Europene să suporte o treime din cheltuielile de judecată.

Semnături